

et af den kommunale myndighed udøvet skøn inden for rammerne af, hvad der kan være sagligt forsvarligt. I Sverige er kommunerne underlagt ombudsmanden, men denne har fået ret strenge instruksur om ikke at gå videre end højest fornuddent, og bl. a. udtales det i hans instruks, at det skal ske med iagttagelse af, at den kommunale virksomhed ikke unødigt hæmmes, og i den til grund for den svenske lov liggende betænkning var udtalt, at det ikke var meningen, at justitieombudsmanden skulle indgå i prøvelse af skønsspørgsmål.

Regler herom hører formentlig bedst hjemme i ombudsmandens instruks, men det bør være en forudsætning ved lovtorslagets eventuelle vedtagelse, at det i ombudsmandens instruks fastsættes, at hans tilsyn med kommunernes virksomhed skal udøves under iagttagelse af, at den kommunale virksomhed ikke unødigt hæmmes, at ombudsmanden ikke skal foretage prøvelse af skønsspørgsmål, men at hans opgave er at prøve lovligheden af kommunernes forvaltning, herunder prøvelse af, om der har foreligget magtfordrejning eller grov tilsidesættelse af princippet om, at borgerne har krav på ligelig behandling også ved de af de administrative myndigheder truffne beslutninger.

Om forholdet til grundloven skal følgende bemærkninger fremsættes:

Uanset professor Hurwitz' argumentation for, at det trods ordlydsbegrænsningen i grundlovens § 55 af ombudsmandens kompetence til statens civile og militære forvaltning, hvilken begrænsning var tilsigtet af grundlovens givere (forfatningskommissionen), skulle være grundlovmæssigt ved en almindelig lov at udvide kompetencen til kommunerne (som noget i grundloven uomtalt), bør man have opmærksomheden henvendt på, at § 55 står i grundlovens kap. V, der handler om folketingets forskellige beføjelser, medens det kommunale selvstyre under statens tilsyn er institueret i § 81, der hører hjemme i kap. VIII om frihedsrettighederne.

Der er næppe meget, der taler for, at lovgivningsmagten bør kunne udvide folketingets beføjelser ud over de i kap. V afstukne rammer på bekostning af en af de traditionelle frihedsrettigheder med dennes historisk givne indhold (statens tilsyn = ministeriets tilsyn). Denne betragtning er

måske ingen afgørende hindring for indførelse af et ombudsmandstilsyn i de tilfælde, hvor der er egentlig rekurs til en statsmyndighed, fordi man kan sige, at i disse tilfælde drejer det sig måske ikke om noget egentligt direkte kommunalt selvstyre, men snarere om en slags delegation af en statsopgave til et lokalt organ, om end dette ikke er udnevnt af staten, men folkevalgt.

Derimod taler betragtningen stærkt imod, at folketingets ombudsmand på egen drift og kun under ansvar over for folketinget skulle kunne kritisere kommunalbestyrelsernes afgørelser og handlinger (lovudkastets § 6, stk. 3, og lovforslagets § 6, stk. 9). Det må erindres, at ombudsmanden er *folketingets* ombudsmand, hans beretning forelægges og drøftes i tinget og kan efter omstændighederne give anledning til et mistillidsvotum til en minister efter grundlovens § 15, men ministeren kan dog forsvare sig i tinget og kan, om han vil, forsvare i tinget kritiserede tjenestemænd under hans ministerium, som det også er sket ved flere lejligheder. Intet vil hindre tinget i, hvis kommunerne kommer under folketingets ombudsmand, også at trække kommunale sager fra beretningen frem til drøftelse og kritik, men en således drøftet og kritiseret borgmester eller kommunalbestyrelse vil ikke have mulighed for et lignende forsvar i tinget, og en kommunal tjenestemand er ikke dækket af nogen minister bortset fra tilfældig velvilje. Der synes at være en nærliggende fare for, at dette kan føre til brud på anerkendte retsetiske principper, og dette understøtter stærkt det foran fremhævede, at ombudsmanden ikke bør tillægges adgang til på eget initiativ at optage sager vedrørende kommunale forhold, og at hans virksomhed på kommunalforvaltningens område bør være begrænset til appellerede rekursager.

Sluttelig skal man fremsætte nogle bemærkninger til visse enkeltheder i lovforslag og udvalgsbetænkning.

a. Det udtales i bemærkningerne (udvalgsbetænkning p. 19), at en kommunalbestyrelses enkelte medlemmer ikke kan undergives kritik af ombudsmanden, for så vidt angår deres deltagelse i den samlede kommunalbestyrelses virksomhed. Lovteksten (udkastets og lovforslagets § 4, stk. 2), taler kun om den samlede kommunalbesty-